

ВЕНЧУРНИЙ КАПІТАЛ В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Розвиток венчурного фінансування як самостійного підприємництва спостерігається з кінця 50-х років у США, а різноманітність його форм – у 60–80-х роках ХХ ст. Саме венчурний бізнес у США забезпечує фінансуванням до 50 % всіх нововведень і венчурні фонди у США орієнтуються саме на фінансування нових інноваційних об'єктів [1].

Існують різні підходи щодо визначення сутності венчурного капіталу. Європейська асоціація прямих приватних інвестицій і венчурного капіталу [2] визначає венчурний капітал як кошти професійних учасників ринку, що інвестуються спільно з підприємницькими коштами для фінансування початкових стадій (посівної і стартової) або на етапі розвитку. Компенсацією високого рівня ризику, прийнятого на себе інвестором, є очікування підвищеної норми винагороди на інвестиції, що здійснюються.

У роботах західних вчених в більшості джерел венчурним капіталом вважають інвестиції в новостворювані підприємства, які не мають належного фінансового забезпечення. На думку А. Д. Сілвера венчурний капітал – це інвестиції, що здійснюються на ранніх стадіях розвитку підприємств. Метою створення фондів венчурного капіталу є пошук економічно привабливих заходів, які не мають належного фінансового забезпечення, реалізація яких може принести значний прибуток [3].

Отже, венчурний капітал – це ресурси, інвестовані в підприємства, які займаються інноваційною діяльністю та, зазвичай, не мають доступу до традиційних джерел капіталу [5]. При цьому венчурний капітал передбачає використання як матеріальних ресурсів, так і, в першу чергу, інтелектуальних, адже без належного інтелектуального забезпечення не може йти мова про інновації та інноваційну діяльність. Тобто венчурний капітал за суттю є поєднанням фінансових та інтелектуальних ресурсів, яке надає можливість, незважаючи на високий рівень ризику у випадку ефективної реалізації інноваційної діяльності, отримувати високий рівень прибутку [6].

Особливістю венчурного інвестування, яка відрізняє його від інших стратегічних інвесторів, є те, що венчурний фонд не прагне здобути контрольний пакет акцій компанії, а отже не прагне контролювати компанію, що потрапила в коло його інтересів.

Оскільки більшість венчурних інвестицій є неліквідними та мають великий термін окупності, венчурні інвестори завжди здійснюють детальну аудиторську перевірку бізнес-плану ще до початку інвестування. Керівники венчурних фірм уважно стежать за науковими дослідженнями, відшукуючи перспективні ідеї, котрі доцільно фінансувати.

На практиці венчурні інвестори рідко вкладають кошти на стадії розробки інноваційної ідеї через дуже високий рівень ризику. В більшості випадків венчурний інвестор безпосередньо долучається до проекту, коли вже складено бізнес-план та створено експериментальний зразок. Співпраця з венчурним інвестором здебільшого починається через посередників – бізнесменів, адвокатів або бухгалтерів, однак іноді і напряму – на венчурних ярмарках чи аналогічних подіях.

Основна частка венчурного капіталу (понад 40 %) спрямована в ІТ-сферу. Саме з ідеї, профінансованої венчурним капіталом, утворились такі гіганти комп'ютерного й інформаційного бізнесу, як Apple Computers, Google, Intel, Microsoft, Sun Microsystems, Yahoo [7, с. 113]. Крім того, значно зросло венчурне фінансування фармацевтичної галузі та біотехнології. Венчурне фінансування цих галузей зросло з 12,2 млрд дол. США в 2016 р. до понад 16 млрд дол. США в 2017 р. [8].

Венчурні фонди об'єднані в національні та континентальні асоціації. В Європі венчурні фонди об'єднані європейською асоціацією венчурних фондів EVCA – European Venture Capital Association. Найбільшою асоціацією венчурних фондів США є NVCA – National Venture Capital Association, яка об'єднує в своєму складі близько 400 фондів. В Україні венчурні фонди входять до національної асоціації венчурних фондів UVCA – Ukrainian Venture Capital Association. Європейські венчурні фонди вкладають кошти не в початковий, а в досить розвинений бізнес, крім того відсутній розподіл на класичні інвестиційні фонди й фонди прямих інвестицій.

Найбільш поширеною формою венчурного інвестування в Україні є надання інвестиційного кредиту, що привело науковців до висновку, щодо основної мети створення венчурних фондів в Україні: не фінансування розвитку підприємств, а реалізація різноманітних схем управління власністю й використання податкових пільг, якими користується фонд (інвестиційні фонди звільняються від сплати податку на прибуток) [9].

На сьогодні в Україні частка венчурних фондів в загальній кількості Інститутів спільного інвестування складає домінуючу частку порівняно з іншими складовими. Так, станом на кінець 2018 р. питома вага венчурних фондів в загальній кількості інститутів спільного інвестування складала 89,82 %, а впродовж 2010–2017 рр. перевищувала 75 % [10].

Отже, венчурний капітал створює можливості поживлення інноваційної діяльності. Більше того, на сьогодні є доцільним використання венчурного фінансування не лише в сфері малого підприємництва, проте й середніх та великих підприємств. З цією метою необхідним є налагодження тісних зв'язків в сфері наукового співробітництва між підприємствами та вищими навчальними закладами, залучення венчурних інвесторів.

Пожвавлення зростання обсягів венчурного капіталу може бути ініційоване і зі сторони держави, в першу чергу шляхом більш надійного гарантування та створення сприятливих умов для венчурних інвесторів.

В Україні спостерігається зростання обсягів венчурного фінансування. З рис. 1 видно, що венчурні компанії і в Україні неохоче інвестують початкові стадії інноваційної діяльності.

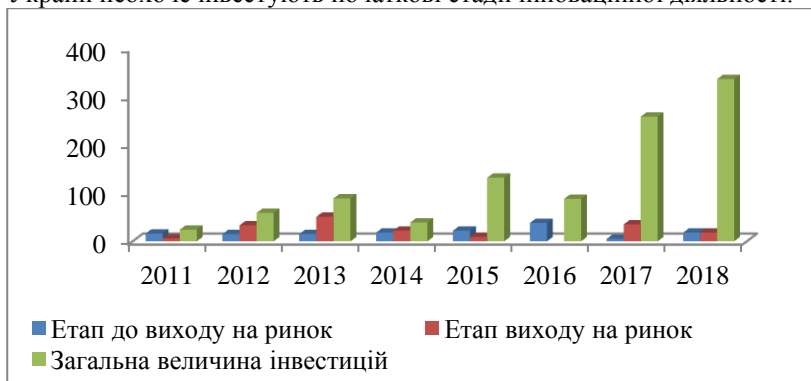

Рис. 1. Динаміка інвестицій венчурних фондів в Україні, млн дол. (складено за даними [11])

Обсяг залучених інвестицій в Україну зі сторони венчурних фондів продовжує зростати, незважаючи на певну політичну нестабільність. Переважна більшість фінансування венчурними фондами припадає на ІТ-галузь, про що свідчать і ТОП-10 угод, укладених венчурними фірмами в 2018 р. Географічно усі кошти зосереджено в декількох містах: Києві, Львові, Одесі, Харкові та Дніпрі.

Отже, промисловим підприємствам варто більше уваги звертати на таке джерело як венчурне фінансування. За рахунок таких інвестицій можна фінансувати нові розробки, а також підвищувати рівень технологічності та автоматизації в галузі.

Список використаної літератури:

1. Коюда П. М., Шейко І. А. Ефективність інноваційної діяльності підприємств: теорія та практика : монографія. Х. :ХНУРЕ, 2013. 337 с.
2. European private equity & venture capital association. URL: <http://www.evca.com> (дата звернення 26.09.2019).
3. Silwer A. D. Venture capital. The Complete Guide for Investors. New York : John Wiley and Sons, 1985. 259 p.
4. Редіна Н. І., Пікуліна Н. Ю. *Венчурний капітал у ринковій економіці*. Дніпро: Дніпропетровська держ. фінансова академія, 2005. 124 с.
5. Спіфанова І. Ю. Венчурний капітал в системі фінансового забезпечення інноваційної діяльності / І. Ю. Спіфанова // *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2013. Вип. 2. Ч. 1. С. 92–96.
6. Спіфанова І. Ю. Управління інноваційною діяльністю промислових підприємств: теоретико-методологічні аспекти фінансового забезпечення : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2019. 384 с.
7. Поляк М. М. Сучасний стан та перспективи розвитку венчурного інвестування в Україні. *Держава та регіони*. 2013. № 5. С. 113–116.
8. Venture Pulse: Global Analysis of Venture Funding. KPMG International. URL: <https://home.kpmg.com/xx/en/home/insights.html>. (дата звернення 26.09.2019).
9. Джеджула В. В., Спіфанова І. Ю. Перспективи використання сучасних форм фінансового забезпечення інноваційної діяльності вітчизняних підприємств. *Управління інноваційною, інвестиційною та економічною діяльністю інтегрованих об'єднань та підприємств : колективна монографія*. Дніпропетровськ : Пороги, 2016. С. 178–185.
10. Офіційний сайт УАІБ. URL: <http://www.uaib.com.ua>. (дата звернення 26.09.2019).
11. Ukrainian Venture Capital and Private Equity Overview 2018 URL: <https://inventure.com.ua>. (дата звернення 26.09.2019).